

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Голова приймальної комісії

О.Г.Осауленко

«26» березня 2024 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ
ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА
НА ОСНОВІ НРК 6 ТА НРК 7**

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

Затверджено Вченою радою НАСОА,
протокол від 26.04. 2024 року № 10

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ІСПИТУ	4
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА	11

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму фахового іспиту для здобуття освітнього ступеня магістра на основі здобутого освітнього ступеня бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) розроблено відповідно до змісту освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки фахівців за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Програма побудована за вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціалізації та охоплює її основні напрями, складові та завдання.

Для забезпечення ефективної реалізації завдань освітньої та професійної підготовки магістра при конкурсному відборі до здобувачів вищої освіти висуваються вимоги щодо їх здібностей і підготовленості відповідно до діагностики системних знань, умінь і навичок, визначених програмами дисциплін.

Програма фахового іспиту з дисциплін професійної підготовки базується на дисциплінах професійного спрямування і складена відповідно до місця та значення дисциплін за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», та охоплює всі змістові модулі дисциплін.

Фаховий іспит складається з тестової перевірки знань, що формують уміння, визначені кваліфікаційною характеристикою.

Програма охоплює основні напрями, складові та завдання з фінансів, банківської справи, страхування та інтегрує такі дисципліни:

1. Фінансова звітність підприємств за НП(С)БО.
2. Фінансовий аналіз
3. Бюджетна та податкова системи.
4. Фінанси підприємств.
5. Банківська справа та страхування.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ІСПИТУ

РОЗДІЛ I. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЗА НП(С)БО.

Загальні вимоги до фінансової звітності. Регулювання фінансової звітності в Україні. Мета та склад фінансової звітності. Якісні характеристики та принципи підготовки фінансової звітності.

Баланс (Звіт про фінансовий стан). Призначення балансу та його структура. Актив балансу. Визначення, оцінка та класифікація активів. Особливості оцінки та розкриття в балансі необоротних активів. Склад, оцінка та відображення в балансі оборотних активів. Характеристика статей власного капіталу та порядок їх відображення в балансі. Визначення, оцінка та класифікація зобов'язань. Особливості оцінки та розкриття в балансі довгострокових зобов'язань. Склад поточних зобов'язань та відображення їх у балансі.

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід). Загальна характеристика Звіту про фінансові результати. Визнання, класифікація та оцінка доходів і витрат у Звіті про фінансові результати. Визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду. Визначення економічних елементів операційних витрат. Розрахунок прибутку на акцію.

Звіт про рух грошових коштів. Загальна характеристика Звіту про рух грошових коштів. Класифікація грошових потоків за видами діяльності. Рух коштів від операційної діяльності. Рух коштів від фінансової діяльності. Рух коштів від інвестиційної діяльності.

Список рекомендованих джерел:

1. Глушач Ю. С. Фінансова звітність за П(С)БО: Навч-метод. посіб. Харків, 2018. 88 с.
2. Добровський В. М. Звітність підприємств: Навч.- метод. посіб. Київ, 2017. 195 с
3. Іванчук Н. В. Звітність підприємств. Навч. Посіб. Острог, 2021. 208 с.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 628 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text>
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>

7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність за сегментами»: Наказ Міністерства фінансів України від 19.05.2005 № 412 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-05#Text>

8. Пантелеєв В. П., Теловата М. Т., Безверхий К. В., Григоревська О. О., Ковач С. І., Юрченко О. А. Облік і звітність в оподаткуванні. Навч. посіб. Київ, 2019. 506 с

9. Пантелеєв В.П., Юрченко О. А., Курило Г. М., Безверхий К. В. Звітність підприємств. Навч. посіб. Київ, 2017. 432 с.

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Сутність та інформаційне забезпечення аналізу. Сутність і завдання аналізу. Інформаційне забезпечення аналізу. Види аналізу господарської діяльності .

Аналіз активів підприємства. Економічна сутність і структура активів підприємства. Аналіз динаміки складу і структури активів підприємства. Аналіз складу і структури необоротних активів підприємства. Аналіз складу і структури оборотних активів. Аналіз запасів підприємства. Аналіз дебіторської заборгованості. Аналіз джерел формування капіталу підприємства. Економічна сутність і структура джерел формування капіталу підприємства. Аналіз динаміки складу і структури джерел фінансових ресурсів. Аналіз складу і структури власного капіталу підприємства. Аналіз складу і структури поточних зобов'язань. Аналіз ліквідності і платоспроможності.

Сутність платоспроможності і ліквідності та їх значення. Класифікація активів за ступенем ліквідності та пасивів за терміновістю погашення. Показники ліквідності та їх економічна інтерпретація. Методика розрахунку показників ліквідності та їх аналіз.

Аналіз фінансової стійкості. Сутність фінансової стійкості. Фактори впливу на фінансову стійкість. Методика розрахунку та аналіз відносних показників фінансової стійкості. Аналіз фінансових результатів і рентабельності діяльності підприємства. Економічна сутність і види фінансових результатів.

Горизонтальний аналіз формування фінансових результатів. Методика розрахунку показників рентабельності та їх аналіз. Аналіз ймовірності банкрутства підприємства.

Поняття та види банкрутства підприємства. Причини банкрутства. Методи діагностики банкрутства (моделі Альтмана, Тафлера) та інтерпретація її результатів.

Список рекомендованих джерел:

1. Адлер О.О., Лесько О.Й. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2019. 114 с.
2. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій. Під редакцією К. Ковальчук. Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.
3. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М.І. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с.
4. Іваненко В.О., Новіченко Л.С. Аналіз господарської діяльності (практикум): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів екон.спец. К.: ТОВ “Август Трейд”, 2016. 164 с.
5. Кіндрацька Г. І. Аналіз господарської діяльності: посібник / Г. І. Кіндрацька, А. Г. Загородній, Ю. І. Кулиняк. Львів : ЗУКЦ, 2017. 310 с.
6. Марусяк Н.Л. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.
7. Непочатенко О.О. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2020. 272 с.
8. Тігова Т.М. Аналіз фінансової звітності: Навчальний посібник/ Т.М. Тігова, Л.С., Селіверстова, Т.Б. Процюк К.: ЦУЛ, 2019. 268 с.

РОЗДІЛ 3. БЮДЖЕТНА ТА ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Сутність, призначення і роль бюджету держави. Соціально-економічна сутність, призначення та роль бюджету.

Складові частини бюджету. Бюджетна політика держави. Економічна сутність, складові та види бюджетної політики.

Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Сутність бюджетного дефіциту та профіциту бюджету. Причини виникнення, види бюджетного дефіциту. Джерела фінансування бюджетного дефіциту. Види державного та місцевого боргу.

Бюджетна система та засади її побудови. Поняття та склад бюджетної системи України. Принципи побудови бюджетної системи (єдності, збалансованості, самостійності, обґрунтованості, ефективності та результативності, цільового використання коштів, публічності та прозорості).

Бюджетна класифікація та її складові. Бюджетний процес: теоретичні та організаційні засади. Учасники бюджетного процесу та характеристика їхніх функцій. Організація контролю за дотриманням бюджетного законодавства Рахунковою палатою України, Державною аудиторською службою України.

Система доходів бюджету. Склад та види доходів Державного бюджету України. Склад та види доходів місцевих бюджетів.

Система видатків бюджету. Склад та види видатків Державного бюджету України. Склад та види видатки місцевих бюджетів. Кошторис бюджетної установи: зміст та структура.

Податкова система України. Податкова політика: сутність в системі державного регулювання економіки. Стратегія і тактика податкової політики. Оцінка рівня податкового навантаження на макро- і мікрорівнях. Завдання, цілі та основні принципи податкової політики в Україні.

Структура податкової системи. Функції, права та обов'язки контролюючих органів у сфері оподаткування.

Список рекомендованих джерел:

1. Податкова система: навч. посіб. / В.Л. Андрущенко, В.О. Осмятченко, Я.О. Ізмайлов, Т.В. Тучак [та ін.]; Університет ДФС України. Ірпінь, 2020. 492 с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні»; т. 155). URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6377/1/6549_IR.pdf

2. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І.С., Дубовик О.Ю., Слатвінська М.О. та ін.]; за заг. ред. І.С. Волохової, О.Ю. Дубовик. Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. 402 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/Podatкова-systemanavchalnyu-posibnyk.pdf>

3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.

4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010р. № 2755-VI – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.

5. Фінанси, гроші та кредит: навч. посібн./ К.Д. Гурова, О.Л. Шелест, І.В. Колупаєва. – Київ: Центр навчальної літератури, 2020. – 672с.

6. Фінанси, гроші та кредит: практикум / [О.В. Слободянюк та ін.] Одеса: НУ «ОУА», 2021. – 106 с.

РОЗДІЛ 4. ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Основи фінансів підприємств. Сутність фінансів підприємств. Фінансові ресурси (кошти) підприємств. Сутність фінансової діяльності підприємства.

Грошовий оборот, грошові розрахунки підприємств. Грошовий оборот і система розрахунків підприємства. Безготівкові розрахунки. Готівкові розрахунки.

Форми безготівкових розрахунків і платіжні документи. Порядок розрахунків платіжними дорученнями. Порядок розрахунків платіжними вимогами. Використання акредитивної форми розрахунків (види: підтверджений, непідтверджений, відзивний, безвідзивний. Порядок платежів за акредитивом). Розрахунки з використанням векселів (простий, переказний, доходний, дисконтний, облік, продаж векселів).

Грошові потоки підприємства. Сутність грошових потоків підприємства. Класифікація грошових потоків (за видами діяльності,

вхідний/вихідний). Чисті грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності: форми розрахунку та напрями використання. Дисконтування грошових потоків. Ставка дисконтування.

Формування та розподіл прибутку. Економічний зміст та види прибутку підприємства. Собівартість та її вплив на прибуток. Формування та розподіл прибутку підприємства.

Необоротні активи підприємства. Економічна сутність і призначення необоротних активів. Основні засоби підприємства, їх сутність та характеристика. Знос і амортизація основних засобів. Нематеріальні активи підприємства: поняття та класифікація. Амортизація нематеріальних активів. Методи оцінки інвестицій. Види довгострокових фінансових інвестицій (пайові та боргові цінні папери).

Оборотні активи підприємств. Сутність оборотних активів у господарській діяльності підприємств. Класифікація оборотних активів. Сутність та порядок визначення тривалості виробничого, операційного та фінансового циклу підприємства.

Капітал підприємства та його формування. Капітал як базова категорія фінансів підприємства (власний, залучений та позиковий капітал). Джерела формування та способи залучення капіталу (зареєстрований капітал, банківські кредити, корпоративні облігації, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, кредиторська заборгованість за розрахунками).

Комерційний кредит як спосіб залучення позикового капіталу. Короткострокове фінансування підприємств на основі використання факторингу.

Список рекомендованих джерел:

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2664-14#Text>
2. Фінанси підприємства : підручник / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк [та ін.]. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 491 с.
3. Фінанси, гроші та кредит: навч. посібн./ К. Д. Гурова, О. Л. Шелест, І.В. Колупаєва. – Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 672с.
4. Фінанси, гроші та кредит: навч. посібн./ К.Д. Гурова, О.Л. Шелест, І.В. Колупаєва. – Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 672с.
5. Фінанси, гроші та кредит: практикум / [О.В. Слободянюк та ін.] – Одеса: НУ «ОУА», 2021. 106 с.
6. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика: навч. посібн. / Д. І. Коваленко, В. В. Венгер. – Київ: Центр навч. літератури, 2019. 578с.
7. Фінансовий менеджмент : підручник / [М. І. Крупка та ін.] ; Львів. нац. унт ім. Івана Франка. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 438 с.

РОЗДІЛ 5. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Гроші та кредит у ринковій економіці. Сутність і функції грошей. Формування пропозиції грошей. Грошова маса та її показники.

Сутність інфляції та її види. Валютний курс. Види валютних курсів (офіційний, плаваючий, фіксований).

Структура банківської системи України. Національний банк України (НБУ) та комерційні банки. Статус НБУ, його завдання та функції (забезпечення стабільності грошової одиниці України, кредитор останньої інстанції для банків, регулювання діяльності платіжних систем та систем розрахунків в Україні, банківське регулювання та нагляд).

Структура банківської системи. Класифікація банків (банки з державною участю, банки іноземних банківських груп, банки з приватним капіталом, системно важливі банки).

Формування та реалізація грошово-кредитної політики. Облікова ставка НБУ та її застосування у визначенні вартості кредитних ресурсів. Емісія грошей та регулювання готівкового грошового обігу. Повноваження НБУ як емісійного центру готівкового обігу (право емісії грошових знаків, встановлення правил визначення платіжності банкнот і монет, забезпечення підтримання готівкової грошової маси в належному стані). Роль НБУ в регулюванні готівкового грошового обігу. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, його статус, функції та завдання.

Комерційні банки в банківській системі України. Основні банківські операції: кредитні, депозитні, розрахунково-касові. Доходи (процентний, непроцентний) та витрати банку. Фінансовий результат банку та його розрахунок.

Операції банків з формування власного капіталу. Сутність, структура і порядок формування власного капіталу банків. Роль резервів і фондів у формуванні капіталу банків. Операції банків із залучення та запозичення коштів. Види вкладів (строкові, до запитання). Механізм нарахування відсотків (прості та складні відсотки). Кредитні операції банків.

Сутність і функції кредиту. Форми кредиту та його види. Принципи кредитування (поверненість, строковість, платність, цільове використання, забезпеченість). Сутність, класифікація та порядок надання банківських кредитів (довгострокові, короткострокові). Факторинг, овердрафт як форми кредитування. Види операцій банків з цінними паперами (емісійні, посередницькі, інвестиційні).

Страховання. Сутність та класифікація страхування. Функції, принципи страхування. Обов'язкове страхування та його сутність. Добровільне страхування та його сутність. Страховий ринок та суб'єкти страхування. Страхова премія, страхова сума та страхове відшкодування, умовна та безумовна страхова франшиза.

Список рекомендованих джерел:

1. Базилевич В.Д. Страхування : підручник. Київ: Знання, 2018. 1019 с.
2. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях: навч. посіб. / уклад.: О. М. Гладчук, І. Я. Ткачук, В. М. Харабара ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2020. 207 с.
3. Благун І. І. Банківська система України в умовах турбулентності фінансового ринку: теорія, методологія, практика : монографія / І. І. Благун; ДВНЗ "Прикарпат. держ. ун-т ім. Василя Стефаника". - Івано-Франківськ : ДВНЗ "Прикарп. нац. ун-т ім. Василя Стефаника", 2020. 363 с.
4. Гладких Д. М. Банківська безпека держави в умовах розвитку інформаційної економіки (трансформації банківських операцій) : [монографія] / Д. М. Гладких ; Нац. ін-т стратег. дослідж. - Київ : НУОУ, 2019. 392 с.
5. Говорушко Т.А. Страхіві послуги: навч. посіб. / 3-є видання. Київ : ЦУЛ, 2019. 376 с.
6. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 319 с.
7. Зянько В. В. Банківський менеджмент: навч. посіб. / В. В. Зянько, Н. О. Коваль, І. Ю. Єпіфанова ; Вінниц. нац. техн. ун-т. - 2-ге вид., допов. - Вінниця : ВНТУ, 2018. 125 с.
8. Клапків Ю. М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку : монографія.. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 568 с.
9. Копилюк О. І., Музичка О. М. Банківські операції: навчальний посібник. 2-ге вид. К.: ЦУЛ, 2019. 536 с. 6. Ушакова О. А. Банківські операції: навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2021. 226 с.
10. Плиса В. Й. Страхування: підручник / 2-ге вид, виправлене й доповнене. Київ : Каравела, 2019. 512 с
11. Про страхування : Закон України від 18 лист. 2021 р. № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1909-IX?msslkid=76cc49d6b5ac11ec81de9b33d00654e1#top>

КРИТЕРІЇ
оцінювання фахового іспиту
для здобуття освітнього ступеня магістра

1. Загальні положення

Мета фахового іспиту – оцінити відповідність знань, умінь та навичок згідно з вимогами програми вступного фахового іспиту.

2. Структура екзаменаційного білета

Екзаменаційний білет з фахового іспиту складається із 3 теоретичних питань, 3 тестових завдань і однієї практичної ситуації.

3. Критерії оцінювання

- Рівень знань оцінюється за 200-баловою шкалою.
- Відповідь на одне теоретичне питання оцінюється у 40 балів.
- Серед відповідей на тестове завдання слід обрати одну правильну.

Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 10 балів, а неправильна – у 0 балів.

- Правильне вирішення практичної ситуації оцінюється у 50 балів.
- Особи, які отримали менше ніж 100 балів, до наступних випробувань не допускаються та участі у конкурсі не беруть.